YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)
1 päivänä kesäkuuta 1995 *

Asiassa C-42/94,

Heidemij Advies BV, alankomaalainen yhtiö, sijoittautunut Arnhemiin (Alankomaat), edustajanaan asianajaja Vera Van Houtte, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajaja Marc Loeschin toimisto, 11 rue Goethe,

kantajana,

vastaan

Euroopan parlamentti, asiamiehenään oikeudellisen osaston virkamies François Vainker, avustajana asianajaja (Belgian Cour de cassation) Pierre Van Ommeslaghe, prosessiosoite Luxemburgissa Euroopan parlamentin pääsihteeristö, Kirchberg,

vastaajana,

jossa vaaditaan vahingonkorvausta urakkasopimuksen yksipuolisesta irtisanomisesta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Gulmann, tuomarit J. C. Moitinho de Almeida ja J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 2.5.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Alankomaalainen yhtiö Heidemij Advies BV (jäljempänä Heidemij) on yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 1.2.1994 jättämällään kannekirjelmällä nostanut EHTY: n perustamissopimuksen 42 artiklan, ETY:n perustamissopimuksen 181 artiklan ja Euratomin perustamissopimuksen 153 artiklan mukaisesti kanteen, jossa vaaditaan Euroopan parlamentin (jäljempänä parlamentti) velvoittamista maksamaan vahingonkorvausta urakkasopimuksen yksipuolisesta irtisanomisesta.

2 Vuonna 1990 parlamentin esittämän tarjouspyynnön jälkeen Heidemijille annettiin tehtäväksi erityisesti parlamentin laajentamiseen liittyvien rakennustöiden seuranta ja valvonta Brysselissä.

3 Heinäkuun 27 päivänä 1990 tehdyssä sopimuksessa määrättiin, että tästä toimeksiannosta suoritetaan vuosittain 71 600 ecun suuruinen palkkio. Summa vastasi 200 työpäivää, jolloin yhden työpäivän hinnaksi tuli 358 ecua. Koska toimeksiannon todellista laajuutta ei voitu tuolloin määritellä täsmällisesti, lisäsuoritusten hinnaksi sovittiin 640 ecua päivältä (sopimuksen 3 artikla).

4 Toimeksiannon oli määrä periaatteessa päättyä rakennusten lopullisena vastaanottopäivänä eli 1.6.1996. Sopimuksen 4 artiklan viidennen kohdan mukaan parlamentilla oli kuitenkin "oikeus lopettaa Heidemijin toimeksianto [...] kunkin vuosittaisen kauden lopulla irtisanomalla sopimus kirjatulla kirjeellä vähintään kolme kuukautta ennen kunkin vuosittaisen määräajan päättymistä".

5 Sopimuksen 10 artiklan mukaan oli sovellettava Belgian lakia ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuin oli toimivaltainen käsittelemään kaikki sopimukseen liittyvät riidat EHTY:n perustamissopimuksen 42 artiklan, ETY:n perustamissopimuksen 181 artiklan ja Euratomin perustamissopimuksen 153 artiklan mukaisesti.

6 Toimeksianto alkoi 1.1.1991. Tehtävät osoittautuivat ennakoitua tuntuvasti laajemmiksi. Vuotuisen 71 600 ecun kiinteän urakkahinnan sijasta parlamentti maksoi 345 302,77 ecua vuonna 1991 ja 1 925 000 ecua vuonna 1992.

7 Koska sopimuksen osapuolet eivät päässeet yhteisymmärrykseen uudesta maksuperusteesta, parlamentti irtisanoi sopimuksen sen 4 artiklan viidennen kohdan perusteella 1.7.1993 alkaen 21.1.1993 päivätyllä Heidemijille osoitetulla kirjeellä ja täsmensi, että uusi tarjouspyyntö esitetään toimeksiannon jatkamiseksi.

8 Heidemij esitti 5.4.1993 7 971 500 ecun suuruisen tarjouksen tämän uuden tarjouspyynnön yhteydessä. Parlamentti hylkäsi tämän tarjouksen 11.6.1993 päivätyllä kirjeellään.

9 Heidemij vaati 28.6. ja 1.7.1993 päivätyillä kirjeillään parlamentilta 797 150 ecun määrän maksamista, eli 10 prosenttia tarjouksensa määrästä korvauksena siitä ansion menetyksestä, joka sille oli aiheutunut sopimuksen ennenaikaisesta päättymisestä. Parlamentti hylkäsi tämän pyynnön 15.7.1993.

10 Heidemij nosti tässä tilanteessa kanteen, jossa vaaditaan yhteisöjen tuomioistuinta:

— velvoittamaan parlamentti maksamaan sille sopimussuhteeseen perustuvaa vahingonkorvausta toimeksiannon irtisanomisesta 797 150 ecua sekä tälle sopimuksen mukaista 8 prosentin vuotuista korkoa 15.9.1993 lukien;

— velvoittamaan parlamentti korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

11 Parlamentti vaatii yhteisöjen tuomioistuinta:

— ensisijaisesti vahvistamaan, että kanne ei ole perusteltu, hylkäämään Heidemijin vaatimukset ja velvoittamaan Heidemijin korvaamaan oikeudenkäyntikulut;

— toissijaisesti vahvistamaan vahingonkorvauksen määräksi 20 883,33 ecua ja velvoittamaan Heidemijin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

12 Asianosaisten välinen riita koskee toisaalta Heidemijin oikeutta vahingonkorvaukseen ja toisaalta vahingonkorvauksen määrää siinä tapauksessa, että Heidemijillä on oikeus siihen.

Periaatteellinen oikeus vahingonkorvaukseen

13 Heidemij vetoaa Belgian code civilin (siviililaki) 1794 pykälään, jossa urakoitsijan oikeus vahingonkorvaukseen tunnustetaan siinä tapauksessa, että rakennuttaja irtisanoo sopimuksen yksipuolisesti.

14 Tämän säännöksen mukaan

"Rakennuttaja voi irtisanoa yksipuolisesti kiinteähintaisen urakan siitä huolimatta, että työt on jo aloitettu, korvaamalla urakoitsijalle kaikki tämän menot, urakoitsijan suorittamat työt ja kaiken sen, minkä urakoitsija olisi voinut tällä urakalla ansaita."

15 Parlamentti katsoo, ettei Heidemijillä ole oikeutta minkäänlaiseen vahingonkorvaukseen, koska sopimuksen 4 artiklan viidennessä kohdassa suljetaan pois Belgian coden civilin 1794 pykälän soveltaminen. Tällaista tulkintaa tukee myös Heidemijin suhtautuminen, koska se ei ollut koskaan kiistänyt irtisanomisen pätevyyttä ja koska se oli osallistunut uuteen tarjouspyyntöön esittämättä minkäänlaista vastalausetta tai ehtoa.

16 On kiistatonta, että 27.7.1990 tehty sopimus kuuluu Belgian coden civilin 1794 pykälän soveltamisalaan, ja koska tämä säännös ei kuulu ordre publicin piiriin, sopimuksen osapuolet voivat siitä poiketa.

17 Kuitenkaan sopimuksen 4 artiklan viidennettä kohtaa ei voida tulkita siten, että sillä poiketaan nimenomaisesti tai hiljaisesti Belgian coden civilin 1794 pykälästä urakoitsijan vahingonkorvausoikeutta koskevalta osalta.

18 Itse asiassa tämän artiklan määräyksillä säännellään ainoastaan sitä tapaa, jolla rakennuttaja voi irtisanoa sopimuksen ennenaikaisesti, kun taas siinä ei määrätä lainkaan urakoitsijan oikeudesta vahingonkorvaukseen.

19 Ei voida väittää, että asianosaiset ovat vaikenemisellaan tarkoittaneet syrjäyttää vastaavasti kaiken mahdollisuuden vahingonkorvaukseen. Sopimuksen 12 artiklasta ilmenee, että kun sopimuksen osapuolilla on ollut tarkoituksenaan poistaa urakoitsijalta kaikki oikeudet vahingonkorvaukseen, ne ovat tehneet sen nimenomaisesti. Sulkeakseen siten urakoitsijalta pois kaikki oikeudet vahingonkorvaukseen sellaisessa tapauksessa, jossa parlamentti irtisanoo urakkasopimuksen yksipuolisesti sen jälkeen, kun joku muu tai se itse on irtisanonut Heidemijin toimeksiantoa koskeviin rakennuksiin liittyvät vuokrasopimukset, asianosaiset ovat katsoneet tarpeelliseksi määrätä nimenomaisesti, että sopimus irtisanotaan "ilman vahingonkorvausvelvollisuutta".

20 Lisäksi sopimuksen irtisanomisen jälkeinen Heidemijin suhtautuminen ei osoita sellaisen hiljaisen sopimuksen olemassaoloa, jolla kaikki oikeudet vahingonkorvaukseen suljetaan pois. Riittää, kun todetaan, että irtisanominen on parlamentin yksipuolinen toimi, jota Heidemijin ei tarvinnut vastustaa, ja että yhtä hyvin halu olla vaarantamatta mahdollisuuksia menestyä uudessa tarjouspyynnössä voi selittää sen, ettei tämä ollut vastustanut irtisanomista.

21 Edellä esitetystä seuraa, että Heidemijillä on Belgian coden civilin 1794 pykälän mukaan oikeus vahingonkorvaukseen sopimuksen irtisanomisen takia.

Vahingonkorvauksen määrä

22 Asianosaiset ovat samaa mieltä siitä, että vahingonkorvauksen määräksi on arvioitava 10 prosenttia jäljellä olevien suoritettavien töiden arvosta, mutta eri mieltä näiden töiden arvosta.

23 Arvioiden, ettei 71 600 ecun suuruinen vuotuinen kiinteä urakkahinta kuvaa toimeksiannon todellista laajuutta, Heidemij katsoo, että sen 5.4.1993 tekemän tarjouksen määrä, eli 7 971 500 ecua, jossa otetaan huomioon toimeksiannon vuosina 1991—1993 saama merkitys, on laskutoimituksen ainoa kohtuullinen perusta, ellei laskutoimituksen perustaksi oteta Heidemijin seuraajalle maksettavaa kokonaissummaa.

24 Parlamentti esittää sitä vastoin, että vahingonkorvaus on laskettava sopimuksessa määrätyn 71 600 ecun vuotuisen kiinteän urakkahinnan perusteella.

25 On syytä todeta toisin kuin mitä Heidemij väittää, että jäljellä olevia suoritettavia töitä vastaavaa määrää ei voida laskea Heidemijin uuden sopimuksen tekemistä varten ehdottaman arvioinnin perusteella vaan ainoastaan sen palkkion perusteella, jota se olisi voinut vaatia, jos irtisanottua sopimusta olisi jatkettu sen loppuun saakka.

26 Heinäkuun 27 päivänä 1990 tehdyn sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan kolmannen luetelmakohdan mukaan Heidemijillä oli oikeus ainoastaan 71 600 ecun määräiseen kiinteään urakkahintaan, koska kaikki lisäsuoritukset riippuivat rakennuttajan hyväksymisestä.

27 Sopimuksen yksipuolisen irtisanomisen seurauksena Heidemij menetti ainoastaan mahdollisuuden, että siltä tilataan suorituksia niiden 200 työpäivän lisäksi, jota vuosittainen kiinteä urakkahinta vastasi.

28 Belgian oikeudessa yleisesti hyväksyttyjen periaatteiden mukaan tämän mahdollisuuden menetystä on arvioitava in concreto.

29 Tältä osin uuden palkkion vahvistamiseksi käydyistä neuvotteluista ja 12.11.1993 päivätystä parlamentin kirjeestä ilmenee, että parlamentti katsoi Heidemijin palvelut ja erityisesti sen lisäsuoritukset liian kalliiksi. Tällaisessa tilanteessa ei voida katsoa, että Heidemij olisi kärsinyt vahinkoa, joka liittyy lisäsuoritusten toteuttamismahdollisuuden menetykseen.

30 Se varsinaisen vahingonkorvauksen määrä, johon Heidemijillä on oikeus, on näin ollen 10 prosenttia siitä määrästä, jonka se olisi saanut vuosittaisena kiinteänä urakkahintana 1.7.1993—1.6.1996 välisenä aikana (208 833,33 ecua) eli 20 883,33 ecua.

31 Viivästyskorkoa ei ole laskettava sopimuksen 7 artiklan perusteella, joka liittyy ainoastaan asianmukaisesti suoritettujen töiden maksamiseen, vaan Belgian code civilin 1153 pykälän perusteella, jonka mukaisesti korkoa on laskettava vaatimuksen esittämisestä alkaen.

32 Esitettyään vaatimuksen parlamentille 17.8.1993 päivätyllä kirjeellä Heidemij voi perustellusti vaatia viivästyskorkoa 15.9.1993 alkaen.

33 Belgian code civilin 1153 pykälän mukaan korkoa on laskettava Belgian lakiin perustuvan koron mukaisesti, joka on nykyisin 8 prosenttia.

34 Edellä esitetystä seuraa, että parlamentti on velvoitettava suorittamaan Heidemijille 20 883,33 ecua lisättynä 8 prosentin suuruisilla viivästyskoroilla 15.9.1993 lukien.

Oikeudenkäyntikulut

35 Työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on tätä vaatinut. Koska vastaaja on hävinnyt asian, on syytä velvoittaa se korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Vastaaja velvoitetaan maksamaan kantajalle 20 883,33 ecua ja sille viivästyskorkoa 8 prosenttia 15.9.1993 lukien.

2) Kanne hylätään muilta osin.

3) Vastaaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Gulmann Moitinho de Almeida Puissochet

Julistettiin Luxemburgissa 1 päivänä kesäkuuta 1995.

Kirjaaja

R. Grass

Kolmannen jaoston puheenjohtaja

C. Gulmann